

RĪGĀ

05.03.2018. Nr. 1-23/26_e

Labklājības ministrijai

lm@lm.gov.lv

Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai

vsaa@vsaa.lv

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai

pasts@varam.gov.lv

Valsts reģionālās attīstības aģentūrai

pasts@vraa.gov.lv

Par priekšlikumiem iedzīvotāju informētības palielināšanai par pensiju sistēmu Latvijā

Latvijas Komercbanku asociācija (turpmāk – LKA) pateicas Labklājības ministrijai (turpmāk – LM), Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai (turpmāk – VSAA) un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai (turpmāk – VARAM), kā arī darba grupas locekļiem par konstruktīvo sarunu šī gada 1. februārī. Pēc tikšanās LKA rikoja sektora dalībnieku apspriedes par papildu iespējām celt iedzīvotāju informētību par pensiju sistēmu kopumā, kā arī par nepieciešamību aktualizēt ēnu ekonomikas negatīvo ietekmi uz ēnu ekonomiku.

Šobrīd Latvijā iedzīvotāji informāciju par savu valsts pensijas uzkrājumu var iegūt VSAA filiālēs un portālā Latvija.lv, kur to ir salīdzinoši grūti atrast un uztvert (pārskats pieejams kā atsevišķs e-pakalpojums). Pārskatus par valsts pensijas (pirmā līmeņa) kapitālu, Valsts fondēto pensiju shēmā (VFPS) un pensiju trešajā līmenī uzkrātajiem līdzekļiem iedzīvotājam šobrīd jāmeklē atsevišķos pārskatos, dažādās vietās. Tas neveicina iedzīvotāju izpratni par kopējo vecumdienām paredzēto uzkrājumu, tādējādi nenovērtējot sociālās apdrošināšanas maksājumu ietekmi un samaksātos nodokļus kā reālu nākotnes ienākumu avotu. Savukārt visus nodokļus maksājošajai iedzīvotāju daļai neveidojas visaptverošs priekšstats par kopējiem uzkrājumiem vecuma pensijai, kā arī par uzkrāto līdzekļu pietiekamību.

Pozitīvi vērtējama VSAA vēlme izlietot ES struktūrfondu līdzekļus sabiedrības informētības celšanai. LKA aicina pieejamos līdzekļus investēt mūsdienīgā un ilgtspējīgā infrastruktūrā, kura nodrošinātu VSAA kontroli par visu ar pensiju sistēmu saistīto informāciju, vienlaikus sekmējot Latvijas iedzīvotāju piekļuvi informācijai par savu pensiju uzkrājumu sev ērtā un ierastā veidā. Tāpēc LKA rosina veidot sadarbības modeli, kurā valsts (VSAA) nodrošina

drošu tiešsaistes piekļuvi datiem, savukārt licencēts privātā sektora pārstāvis – to izplatīšanu un pievadišanu lietotājiem tiem ērtākajā saņemšanas veidā.

Ievērojot tehnoloģiju un tiesiskā regulējuma ietvara attīstību, LKA aicina VSAA un LM izvērtēt iespēju izveidot vienotu pensiju sistēmas datubāzi ar standartizētu lietojumprogrammu saskarni (API). Ņemot vērā valsts nosprausto kursu uz informācijas sistēmu savietošanu ar Valsts Informācijas sistēmu savietotāju (VISS), aicinām apsvērt iespēju izmantot VISS kā API nodrošinātāju vienotajai pensiju sistēmas datubāzei, kurai **pēc klienta autentificētas piekrišanas saņemšanas** būtu iespējams pieslēgties jebkuram komersantam, kas kādā no ES valstīm saņēmis AISP (Account Information Service Providers) licenci un kurš nodrošina PSD2 (Maksājumu pakalpojumu otrās direktīvas, 2015/2366) prasībām atbilstošu klientu autentifikāciju, kā arī noslēdz ar VSAA atbilstošu līgumu par datu demonstrēšanu iedzīvotājiem. Tiešsaistes reģistrs, kurā tiks apkopota informācija par AISP licencētiem uzņēmumiem ES mērogā, uzsāks darbu jau 2018. gada rudenī.

Plašāks pakalpojuma piedāvātāju loks palielinās konkurenci un būs izdevīgs patērētājam, vienlaikus nodrošinot datu atspoguļošanu tā, lai tie nesaglabājas un netop pieejami pašam komersantam. Kā to nosaka PSD2 direktīva, informācijas apmaiņa notiek, izmantojot speciāli šim nolūkam izdalītus datu sūtīšanas kanālus. Šāda droša datu kanāla izveide noteiktu, ka nosūtītie dati netiek saglabāti uzņēmuma, tostarp bankas, sistēmas datu bāzēs. Datu apmaiņa tiek šifrēta, tādējādi nodrošinot augstu drošības līmeni.

Šos datus būtu iespējams un nepieciešams papildināt ar iedzīvotāja uzkrājumiem trešajā pensiju līmenī, kam būtu nepieciešama atsevišķa un nepārprotama klienta piekrišana datu apstrādei. Dati pieder klientam, to apstrādei jānorit saskaņā ar Vispārīgās datu aizsardzības regulas prasībām (GDPR).

LKA lūdz savlaicīgi iesaistīt VARAM un VRAA pārstāvjus, lai kopā izstrādātu redzējumu par šādam mērķim piemērotāko IT arhitektūru. Proti, redzējumu par to, kā šo īstenot vispareizāk no valsts IT konsolidācijas plānu skatu punkta.

LKA ir apkopojusi vēlamo minimālo datu apjomu, kas, mūsdiā, būtu jāatspoguļo, lai veidotu iedzīvotājam adekvātu izpratni par pensiju sistēmu Latvijā. Iesakām šādā pārskatā iekļaut šādas ziņas:

- Uzkrājuma apjoms pensiju pirmajā, otrajā un trešajā līmenī, uzrādot attiecīgo datumu, uz kādu uzkrājums reģistrēts, kā arī otrā un trešā pensiju līmeņa gadījumā – arī izvēlēto ieguldījuma plānu.
- Šī informācija jāpapildina ar faktiem par tiesību aktos noteiktajām iespējām izņemt katru no uzkrājumiem, informāciju par to, no kādam iemaksām procentuāli veidojas katrs pensiju līmenis, par to, kurš līmenis ir brīvprātīgs, bet kurā dalība ir obligāta, kā arī ar saitēm uz citiem valsts institūciju izveidotiem un noteiktiem papildu informācijas avotiem.

LKA aicina VSAA noteikt pensiju sistēmas dalībniekiem demonstrējamās/pieejamās informācijas minimumu par valsts pensiju konta stāvokli, kā arī noteikt, ka tā tiek rādīta vienā vienotā formā, kas var atšķirties ar dizaina elementiem – t.i., krāsu, izkārtojumu, kā arī papildu datiem, kas ir datu turētāja rīcībā par konkrēto personu, piemēram, par citiem ilgtermiņa uzkrājumiem – uzkrājošo dzīvības apdrošināšanu, mūža pensiju u.tml.

LKA biedri ir vienojušies, ka internetbankas vai trešo pušu portālu skatos, kuros uzrādīta informācija par dalībnieka valsts pensiju konta stāvokli, nedrīkst iekļaut ar pensiju

otro līmeni saistītu reklāmu vai materiālu. Tai skaitā šajos skatos nav pieļaujams ar pensiju otro līmeni saistītu uzirstošo reklāmu (*banners*) lietojumus, kas neļauj turpināt darbu, kamēr lietotājs nav piekritis komerc piedāvājumam, no tā atteicies vai savādāk aizvēris ar pensiju otro līmeni saistīto materiālu.

LKA aicina LM izveidotajā darba grupā izskatīt pēc būtības iepriekš minētos LKA priekšlikumus saistībā ar pensiju uzkrājumu redzamību. Uzlabota pensijas uzkrājumu informācijas pieejamība vairotu iedzīvotāju interesi un arī uzticību pensiju sistēmai kopumā, kā arī vairotu vēlmi maksāt valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas. Papildus tā dotu iespēju katram pensiju sistēmas dalībniekam laicīgi saprast un plānot savu pensiju.

Ar cieņu

valdes priekšsēdētāja

Sanda Liepiņa

**ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR
DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU**

Linda.Austere@lka.org.lv
67284528